

Pražák, Richard

Česká, slovenská a maďarská próza v angličtině

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1969, vol. 18, iss. D16, pp. 247-248

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/108025>

Access Date: 17. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ont un attrait particulier. Mais hâtons-nous d'ajouter que cette correspondance intéressera vivement n'importe qui se préoccupe de l'époque des guerres antinapoléoniennes dont elle est l'un des documents les plus attachants. Il faut saluer avec sympathie sa publication qu'une vingtaine de photographies, de reproductions et de fac-similés achèvent de rendre de présentation élégante et agréable.

Otakar Novák

ČESKÁ, SLOVENSKÁ A MAĎARSKÁ PROZA V ANGLIČTINĚ

V edici *The World's Classics*, vydávané v Oxford University Press, vyšly po Čechovových povídkách a jugoslávských novelách také výběry českých a slovenských a dále i maďarských krátkých próz. Česká próza pronikala do anglo-amerického prostředí již od časů Setona-Watsona, kdy česká a slovenská otázka vzbuzovala na prahu první světové války nový zájem dohodových mocností; jakož i jinde nejvíce pozornosti tu posléze vzbudila díla Karla Čapka a Jaroslava Haška. Z maďarské prózy zde zaujal především Mór Jókai, kromě něho ovšem i Herczeg, Gárdonyi a další. O popularizaci maďarské prózy v anglo-americkém světě zasloužil se zejména nedávno zemřelý profesor clevelandské university J. Reményi. Nečetné anglické antologie maďarské literatury však věnovaly více místa poezii; stejně to ostatně bylo i v případě české a slovenské literatury.

Výbor české a slovenské prózy *Czech and Slovak Short Stories* (Oxford University Press, London 1967) sestavila, přeložila a uvedla předmluvou Jeanne W. Němcová. Jde v podstatě o výbor českých povídek; slovenskou literaturu tu představují pouze Anton Hykisch a Jaroslava Blažková. Ze Slováků tu mohl být ještě alespoň Janko Jesenský, Martin Kukučín či jiný charakteristický zástupce starší prózy a alespoň jeden další zástupce současných autorů (Dominik Tatarka, Alfonz Bednár apod.). Výběr českých spisovatelů je mnohem bohatší, třebaže i ten je trochu jednostranný a preferuje příliš realistickou linii naší prózy. Neměl by tu chybět ani Jaroslav Duřich, Karel Schulz a další, bez nichž obraz české prózy není dost výstižný.

Výbor uvádí povídka *Sestry* od Boženy Němcové, jejíž dílo — jak ukazuje autorka i v úvodu ve srovnání s dalšími anglickými autory — bylo anglickému literárnímu povědomí vždy neobyčejně blízké. Jde totiž o spisovatelku typologicky velmi příbuznou populární Jane Austenové, jak na to upozornil na Slovanském sjezdu v Praze v srpnu 1968 prof. Cyril Bryner z Kanady. Také následující autoři Neruda a Herrmann jsou svým vyprávěčským stylem jako stvoření pro anglického čtenáře. Nevím, zda to lze již předpokládat o Karlu Václavu Raisovi, který sem ovšem jako typický reprezentant realistické prózy s náměty z venkovského života nepochybně patří. Záslužné je, že Angličané se tu setkají kromě obligátního Haška a Čapka také s Ivanem Olbrachtem a Karlem Poláčkem, jehož Polepšení Felixe Piskory z Povídek pana Kočkodana náleží k mistrovským kusům i po stránce překladatelské. Tato poláčkovo-haškovská rovina také překladatelce nejlépe seděla, ačkoliv se zdarem přetlumočila např. i Hrabala. Výbor současně české prózy je vůbec nejpestřejší, třebaže pro různost autorů ne vždy stejně zdařile přeložený; kromě Jana Drdy a Ludvíka Aškenázyho zde nacházíme i Josefa Škvoreckého, Arnošta Lustiga, Josefa Nesvadbu, Ivana Klímu, Jana Beneše aj.

Překlady, třebaže nevyšly všechny stejně přesně jako překlad Poláčka, nelze vytknout podstatnější chyby, dá se naopak říci, že jsou velmi čtivé, plynulé a svižné. Dobrý je i úvod obeznamující čtenáře se základními rysy vývoje české prózy, uvést možno jen několik drobných omylů. Tak např. r. 1475 nevyšel poprvé tiskem český překlad bible, nýbrž jen překlad Nového Zákona, Jan Neruda nebyl vydavatelem, nýbrž pouze redaktorem Národních listů, atd.

Publikace Jeanne W. Němcové působí celkově velmi sympatickým dojmem a záslužně propaguje českou a slovenskou prózu v anglicky mluvícím světě.

Další knížkou edice *The World's Classics*, o níž se tu hodláme zmínit, je výbor maďarské prózy *Hungarian Short Stories* (Oxford University Press, London 1967), dílo vydané v součinnosti s budapeštským nakladatelstvím Corvina, jež zajistilo i překlady do angličtiny od různých překladatelů. Jde vesměs o osvědčené překladaatele, kteří sice nepatří k předním překladatelským osobnostem (těch se anglické literatuře od dob Aranyových a Babicových v současné době mezi Maďary již nedostává), avšak představují velice solidní průměr. Hodnotu knihy zvyšují i zasvěcené biografické poznámky o každém z vybraných autorů v závěru publikace.

Výbor sám měl nejspíše začít již prvním významným zástupcem kritického realismu v maďarském prostředí a prvním světově proslulým maďarským prozaikem Józsefem Eötvösem, jehož román *Vesnický notář* byl přeložen do angličtiny už v roce 1850. Z předních prozaiků tu postrádáme dále také Ference Herczega, Dezső Szabó, Ference Móru a ze současných nejvýznamnějšího žijícího maďarského prozaika László Németha. Naproti tomu problematickým jeví se zařazení Sándora Hunyadyho, Desző Szomorého a Károlye Papy, kteří přece jen nejsou počítáni k první gardě maďarských spisovatelů. Groteskně fantastický svět Szomorého je ovšem hodnotou neobyčejně svéráznou a není vyloučeno, že budoucnost jej ocení výše než macešská současnost. U takového Ference Karintyho tomu zase může být naopak, neboť již nyní se ukazuje, že vysoké ocenění, jehož se mu dostalo v padesátých letech, bylo patrně hodně nadzazeno. V tomto směru má každý výbor právo na své omyly a teprve čas tu může být směrodatným soudcem. Chybí tu ovšem na rozdíl od českého výboru zástupci mladších současných autorů; mohl tu být zastoupen alespoň tvůrce proslulého Hřbitova rzi (Rozsdatemetó) Endre Fejes, který se mi jeví mnohem pronikavějším odhalovatelem životní šedi než známější a populárnější autoři tohoto typu – jako kupříkladu Elio Vittorini či René Pons.

Duchaplná předmluva A. Alvarez, založená na teorii elity, již se snaží ne zrovna nejšťastněji aplikovat na maďarskou literaturu, je mnohem méně přesná než předmluva Jenny W. Němcové k výboru české a slovenské prózy. Nejde tu ani o nepřesnost faktografickou jako spíše o opomíjení jistých jmen a směrů. Nepřízeň prokazuje Alvarez zejména subjektivnímu psychologickému románu, jehož přední představitele Dezső Szabó a László Németha tu vůbec nejmeneje a nejsou také zastoupeni ve výboru. Rovněž Alvarezovy analogie s anglickou literaturou nejsou příliš výstižné.

Přes tyto výtky možno oprávněně doufat, že i výbor maďarské prózy splní v anglickém jazykovém prostředí svůj účel a získá tam pro maďarskou literaturu nové čtenáře.

Richard Pražák

O LITERÁRNÍ BALKANISTICE

Z iniciativy Kabinetu balkanistiky a hungaristiky na filosofické fakultě University J. E. Purkyně v Brně konalo se ve dnech 11.–12. prosince 1969 v Brně I. *celostátní balkanistické symposium*. Měla to být „domácí“ příprava na II. mezinárodní balkanistický kongres, který se seje v květnu 1970 v Athenách. Po zahájení akademikem Bohuslavem Havránkem rozdělili se účastníci z vysokých škol a vědeckých ústavů ČSAV z Prahy, Bratislavy, Brna a jiných měst do čtyř sekcí: historické, jazykové, literárněvědné a etnograficko-folkloristické.

V literárněvědné sekci přednesli hlavní referáty prof. dr. Julius Dolanský, DrSc., člen korespondent ČSAV, a dr. Zlatko Klátik, CSc. Dolanský rozebral současný stav a úkoly studia balkánských literatur v českých zemích, zaměřil se nad otázkami, čím může naše literární balkanistika přispět k mezinárodní diskusi o balkánských literaturách a v čem a jak se projevuje specifický charakter balkánských literatur. Uvedl několik základních činitelů, které určují zvláštní povahu těchto literatur: 1. geografická poloha, 2. dědictví antiky, 3. staroslověnské písemnictví cyrilometodějské epochy, 4. byzantské období, 5. turecká expanze, 6. specifika lidové slovesnosti balkánských národů.

Referát Zlatka Klátika pojednával o výzkumu balkánských literatur na Slovensku. Sám autor jej označil za „stručnou situační zprávu“. V slovenské literární vědě uplatňuje se podle Klátika při studiu balkánských literatur především zřetel vzťahový a stykový, neboť literární vztahy Slováků a balkánských Slovanů představují pozoruhodnou kapitolu.

V diskusi k referátu J. Dolanského vystoupil K. Horálek, který zdůraznil hlavní faktory mezietnického charakteru na Balkáně. Uvedl, že lidová slovesnost a literatura balkánských národů není v poměru k turecké literatuře na stejné úrovni. Mezi lidovou slovesností a literaturou psanou existoval ještě třetí článek – *lidová literatura*, do níž patří např. tzv. knížky lidového čtení. Tato část tvoří v turecké literatuře velmi významný komponent. Podle Horákovy názoru vytvořila se jiná situace v čl. literatuře a jiná v literatuře byzantské. Byzantská literatura stála o stupeň výš než literatura církevněslovanská. Je to patrné mj. z byzantských kronik. Byzantská literatura měla velkou teritoriální periferii; patří do ní např. také literatura arménská, gruzínská aj. Kromě toho do byzantského teritoria náležela tzv.